

Efterskrift til ”En Strandvasker”

”En Strandvasker” stod først at læse i *Berlingske Tidende* 30. juni 1918 og indgik oktober samme år i samlingen *Dybhavsfisk*.

Fortællingen er bygget på overskudsproduktion fra *Ditte Menneskebarn*'s tredje bind, *Syndefaldet* (1919). I værkets første bind, *En Barndom* (1917) havde læseren mødt Dittes stedfars bror, den asociale landstryger Johannes. Da han misbruger familiens tillid, han bliver smidt på porten, men han dukker op igen som bifigur i *Syndefaldet*, hvor Ditte er blevet tjenestepige hos gårdmandsenken Karen Bakkegaard.

I fortællingen – som er skrevet inden *Syndefaldet*'s færdiggørelse – udfolder Nexø historien, således at Johannes bliver gift og får barn med Karen Bakkegaard. Nexø afprøvede altså først et forløb, som han senere fravalgte i romanen og i stedet udgav som selvstændig fortælling.

Nexø var, som det ikke mindst fremgår af hans bornholmernoveller, en sikker skildrer af den gamle almues takt og tone. Hertil hørte, at ’lige søger lige’, både indbyrdes blandt tyendet såvel som blandt gårdmandsfolk. En forkarl var naturligt kæreste med den tjenestepige, der var ældst i gårde, og gårdmandsfolk giftede sig helst inden for standen. Hvis nogen forsøgte at krydse denne linje og gifte sig over eller under sin stand, forstyrredes den sociale orden. Herved kunne der opstå konflikt, en opkomling kunne fremstå som en trussel.

Dette er netop situationen ved fortællingens begyndelse, hvor sognets gårdmandsfolk misbilliger og melder afbud til gårdmandsenken Karen Bakkegaards bryllup med den ejendomsløse Johannes. Men da han tilmed viser sig at være en øder, og da hun indser, at han ikke på nogen måde bidrager til gårdens drift, vil hun selv skille sig af med ham – og hun genoptages derefter i sognets bondestand.

Den rodløse Johannes vil imidlertid ikke indse, at han har overtrådt alle regler og udspillet sin rolle, så han må *tvinges* bort. Og da han syv år senere alligevel vender tilbage, underskriver han derved sin egen dødsdom. Drabet begås med en beslutsomhed, som var han et af gårdens dyr.

At liget driver i land netop ved Bakkegaarden virker vel på egnen som ’et sært træk’, men det vækker ikke opsigt eller opstandelse. Den sociale orden er endegyldigt genoprettet.

Henrik Yde (2020)